

**AZƏRBAYCAN KƏND TƏSƏRRÜFATI AKADEMİYƏ
KİTABXANASINDA PROFESSOR-MÜƏLLİM HEYƏTİNƏ
KİTABXANA XİDMƏTİNİN TƏŞKİLİ**

Müasir elmi-texniki tərəqqinin əsas vəzifələrindən biri də budur ki, o yalnız istehsalata deyil, insanların şüuruna və formalaşmasına əsaslı təsir göstərir. Buna görə də insan amilinin rolunu gücləndirilməsi qarşısında qoyulan vəzifələrin həyata keçirilməsinin başlıca vasitələrindən biri kimi qiymətləndirilir.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin həyata keçirdiyi mühüm sosial iqtisadi vəzifələr respublikada mütəxəssis hazırlığı səviyyəsinin yüksəldilməsini də ön plana çəkir. Başqa sözlə, ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair proqram vəzifənin yerinə yetirilməsi mütəxəssislərin peşə hazırlığını kökündən yaxşılaşdırmağı tələb edir. Bu həmçinin Azərbaycan Respublikasında dövlət təhsil siyasəti milli təhsilin dünya standartlarına uyğun, milli zəmin və ümumbəşəri dəyərlər, demokratika, hümanist prinsiplər üzrə qurulmasına xidmət edir(1). Kadrların ixtisası, səriştəliyi və onların yüksək vətəndaşlıq məsuliyyəti və elmi-texniki tərəqqinin, xalq təsərrüfatının intensivləşdirməsinin miqyasını və sürətini xeyli dərəcədə müəyyən edir.

Ulu öndərimiz H.Əliyev Azərbaycan Respublikasında təhsil problemləri ilə bağlı çıxışı zamanı demişdir: “Savadlı, iradəli, bilikli, bacarıqlı, dəyanətli, mərd gəncləri olmayan bir ölkənin gələcəyi də ola bilməz. Təhsil millətin gələcəyidir”(2).

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İ.Əliyev cənabları isə təhsillə bağlı belə demişdir: “Biz maddi dəyərlərimizi, iqtisadi potensialımızı insan kapitalına çevirməliyik. Çünki insanın savadı, biliyi onun gələcək həyatını müəyyən edir, ölkənin hər tərəfli inkişafına xidmət edir və beləliklə, ölkənin intellektual potensialı da möhkəmlənir”(5).

Məlumdur ki, mütəxəssis hazırlığında başlıca yeri ali və orta ixtisas təhsili müəssisələri tutur. Ali və orta ixtisas təhsili sisteminin hazırlığı mütəxəssis kadrları dövlət quruculuğu, ölkənin güclü müasir iqtisadi, elmi-texniki və müdafiə potensialını yaratmaq sahəsində ən mürəkkəb vəzifələri yerinə yetirməyə imkan vermişdir. Respublikamızda ali və orta ixtisas məktəblərinin şəxəli şəbəkəsi fəaliyyət göstərir.

Hazırda ali məktəblər nəinki xalq təsərrüfatının ixtisaslı kadrlarla təmin edilməsinin mənbəyi, həm də ölkənin elmi-tədqiqat kompleksinin mühüm tərkib hissəsi kimi çıxış edir. Müasir dövrün alimləri və mühəndis texniki işçiləri elmin bir sıra yeni istiqamətlərinin inkişafında, texnika və

texnologiyalarının bir çox növlərinin yaradılmasında, ictimai inkişafın aktual problemlərinin işlənilməsində mühüm rol oynayırlar.

Azərbaycan Respublika Təhsil Nazirliyinin məlumatına görə ölkəmizdə 47 ali təhsil müəssisəsi, o cümlədən 27 dövlət, 5 xüsusi təyinatlı, 15 özəl təhsil müəssisəsi fəaliyyət göstərir. Həmin müəssisələrdə 120 min tələbə təhsil alır, onların təhsili ilə 12 min nəfər professor müəllim heyəti məşğul olur (2).

Azərbaycan Respublikası Təhsil qanununun 19 və 20-ci maddələrinə uyğun olaraq dövlət ali müəssisələrində çox pilləli sistem üzrə kadr hazırlığına keçməklə əlaqədar olaraq təhsil naziri 7 may 1993-cü il tarixli 399 nömrəli əmr vermişdir. Bu əmrə əsasən ali təhsil müəssisələrinin kadr potensialı, maddi-texniki bazası və ixtisasın xüsusiyyətlərindən asılı olaraq 3 pilləli (bakalavr, magistr, doktorantura) sistemi üzrə kadr hazırlığına başlanmışdır. 1996-1997-ci tədris illərində bakalavr pilləsinin tədris planları ilə müəyyən edilmiş təlim müddəti başa çatmış, 1997-ci ildən magistr hazırlığına başlanmışdır(2). Akademiyada istər yüksək ixtisaslı mütəxəssis hazırlanması səviyyəsinin yüksəldilməsi, istər ali məktəb elminin inkişaf etdirilməsi, istər elmi-pedoqoji və elmi kadrların keyfiyyət tərkibinin yaxşılaşdırılması, istərsə də ali məktəbin öz işində dəyişiklik etməsi ilə əlaqədar olan digər vəzifələrin həyata keçirilməsi mütləq müvafiq məlumat və sənəd bazası tələb edir. Ali məktəb kitabxanası isə məhz belə bir bazadır.

Kitabxana xidmətinin vəzifəsi kitabxana sərvətlərinin, dünya ədəbiyyatı nümunələrinin etibarlı şəkildə toplanması, qorunması və gələcək nəsillərə çatdırılmasından, onların əhali arasında təbliğindən, bəşəri dəyərlərə yiyələnmək, müstəqil və yaradıcı düşünən vətəndaş yetişdirilməsinə fəal yardım göstərməkdən ibarətdir (4).

Əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi heç bir elmi tədris müəssisəsi öz qarşısında duran vəzifələri müvafiq məlumat və sənəd bazası olmadan həyata keçirilə bilməz. Məhz buna görə də ali təhsil müəssisəsinin tədris-köməkçi, elmi, məlumat, ideoloji və mədəniyyət bölməsi olan ali məktəb kitabxanalarının işinin müvafiq tələblər səviyyəsində təkmilləşdirilməsi, onun ali təhsil sisteminin inkişafı ilə bilavasitə əlaqədardır.

Respublikamızın ali məktəbləri içərisində özünəməxsus yeri olan Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyasının kitabxanası respublika ali məktəb kitabxanaları arasında ən qabaqcıl yerlərdən birini tutur. Bu kitabxananın fəaliyyəti akademiyanın fəaliyyəti ilə sıx sürətdə bağlı olduğuna görə akademiya haqqında qısa məlumat vermək məqsədə uyğun olardı.

1920-ci il dekabr ayının 14-də Politexnik institutunun nəzdində kənd təsərrüfatı fakültəsi təşkil edildi. Azərbaycan Xalq Komissarlar Sovetinin xüsusi qərarı ilə kənd təsərrüfatı fakültəsi 1929-cu ildə müstəqil instituta çevrildi. Bu onun nəzdində 4 fakültə; bitgiçilik, heyvandarlıq, pambıqçılıq və balıqçılıq təsərrüfatı fakültələri vardı.

1930-cu ildə Pambıqçılıq fakültəsi Zaqafqaziya Pambıqçılıq İnstitutuna çevrilir və onun tərkibində kənd təsərrüfatının mexanikləşdirilməsi fakültəsi yaradılır.

1931-ci ildə Azərbaycanın Kənd Təsərrüfatı Akademiyası və Zaqafqaziya Pambıqçılıq İnstitutu Bakıdan Gəncəyə köçürülür. Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyasının heyvandarlıq fakültəsi isə Azərbaycan Baytarlıq İnstitutuna çevrilir. Həmin il, yəni 1931-ci ildə Tbilisi şəhərindən mühəndis Meliorasiya institutu Gəncə şəhərinə köçürülür. Nəhayət 1933-cü ildə bütün 4 institut Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyasının nəzdində birləşdirilir və 6 fakültəsi yaradılır. Bunlar aşağıdakılardır: 1) Tarlaçılıq. 2) Meyvə tərəvəzçilik. 3) Zootexnika. 4) Baytarlıq. 5) Kənd Təsərrüfatının mexanikləşdirilməsi. 6) Hidromeliorasiya (7).

Qeyd etmək lazımdır ki, sonrakı illərdə də Akademiyanın strukturunda dəyişiklik edilir. 1944-cü ildə isə akademiyanın 7-ci fakültəsi – Meşə Təsərrüfatı fakültəsi yaradılır, üzümçülük və şərabçılıq şöbəsi, orta və kiçik su-elektrik stansiyalarının tikintisi üzrə şöbədə təşkil edilir.

Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyası 1967-ci ildən 1996-cı ilə qədər S.Ağamalı oğlunun adını daşıyır.

Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunun apardığı elmi-tədqiqat işlərinin səviyyəsinə, yüksək ixtisaslı kadr hazırlığına və potensial imkanlarına görə 1991-ci ildən Akademiya statusu verilmişdir.

Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyası ən böyük ali təhsil müəssisələrindən biridir. Akademiyada yüksək ixtisaslı kadr hazırlayan 8 fakültə fəaliyyət göstərir. Fəaliyyət göstərdiyi müddətdən bəri akademiya 30 mindən yuxarı yüksək ixtisaslı mütəxəssis hazırlamışdır.

Akademiya kitabxanasının fondunda hal-hazırda 974.834 nüsxə ədəbiyyat var və vahid oxucu biletinə görə kitabxana 7552 oxucuya xidmət göstərir. (8, 2005, s. 4-5)

“Oxuculara xidmətin təşkili kitabxana işinin inkişafının bütün mərhələlərində öz təbiəti və struktur quruluşu etbarı ilə mürəkkəb, çoxcəhətli və geniş məzmunlu anlayış olub, həmişə kitabxananın əsas vəzifələrini və bütövlükdə kitabxana işinin mahiyyətini ifadə etmişdir. Cəmiyyətdə kitabxanaların rolu və əhəmiyyəti həmişə oxuculara kitabxana xidmətinin təşkili səviyyəsi, onun keyfiyyəti və əhatə dairəsi ilə ölçülmüşdür”(3).

Ali və orta ixtisas məktəblərinin qarşısında duran təlim-tərbiyyə və elmi tədqiqat işlərinin həyata keçirilməsində ali məktəblərin mühüm quruluş bölməsi və tərkib hissəsi olan kitabxanaların çox böyük əhəmiyyəti vardır. Qeyd etmək lazımdır ki, bu kitabxanalarda Respublika Təhsil Nazirliyinin bilavasitə rəhbərliyi altında fəaliyyət göstərirlər. Onu da qeyd etməliyik ki, ali təhsil müəssisələrinin kitabxanalarının işinin təşkilində spesifik xüsusiyyətlər vardır ki, bunlar da hər şeydən əvvəl bu kitabxanaların xidmət etdikləri oxucu

kateqoriyasının xüsusiyyətləri ilə izah olunur. Ali məktəb kitabxanalarının başlıca vəzifəsi müəllim və tələbələrin elmi dünyagörüşünü və ixtisas biliklərini genişləndirmək, həmçinin kitab üzərində müstəqil, dərinlən işləmək vərdişləri aşılamaq üçün müəllim və tələbələrin elmi ədəbiyyata olan tələblərini artırmaqdan ibarətdir. Ali məktəb kitabxanaları fəaliyyət göstərdikləri tədris ocağının əsas profili üzrə, onun həyata keçirdiyi elmi-tədqiqat işlərinin mövzuları üzrə elmi ədəbiyyatın daha tam fondunu cəmləşdirir, bütün kafedra, laboratoriya və bütün elmi kollektiv üçün ən yeni ədəbiyyat haqqında məlumat verilməsini təşkil edir, habelə xüsusi biblioqrafik arayışlar tərtib edirlər. Bu xüsusiyyətlər ali məktəb kitabxanalarında professor müəllim heyətinə, habelə tələblərə kitabxana və məlumat-biblioqrafiya xidmətinin təşkili və həyata keçirilməsində özünü parlaq şəkildə büruzə verir.

Bütün bunları nəzərə alaraq Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyası kitabxanasında professor-müəllim heyətinə kitabxana və məlumat-biblioqrafiya xidmətinin təşkili vəziyyətini, bu işin başlıca istiqamətlərini, bu sahədəki nöqsanları fakt və rəqəmlər şəklində izah etməyə çalışaq. Bu zaman kitabxananın 2001-2005-ci illərdəki fəaliyyətini xarakterizə edən fakt və rəqəmlərə istinad etmək məqsədəuyğun hesab edilmişdir.

Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyası kitabxanasında oxuculara, daha doğrusu professor-müəllim heyətinə kitabxana xidmətinə izah etmək üçün aşağıdakı ardıcılığa riayət ediləcəkdir.

- a) abonement şöbəsinin işi;
- b) qiraət zalında xidmət işi;
- c) məlumat-biblioqrafiya işi;
- d) KAA vasitəsilə xidmət işi;

Məlum olduğu kimi istənilən tip və növdən olan kitabxanaların funksiyalarının yerinə yetirilməsinin başlıca amili və əsas şərti kitabxana fondunun formalaşmasıdır. Buna görə də AKTA-nın kitabxanasında professor-müəllim heyətinə xidmət işinin təşkili səviyyəsini izah etməzdən əvvəl kitabxananın fondu onun tərkibi və quruluşu, ümumiyyətlə ali məktəb kitabxanası kimi kitabxananın funksiyaları haqqında qısaca məlumat vermək lazımdır.

Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Akademiyası kitabxanasının fondunun quruluşu "Ali təhsil müəssisələri kitabxanalarının fondlarının formalaşması haqqında əsasnamə"yə uyğundur. Əsasnamədə ali məktəb kitabxanaları fondunun nümunəvi quruluşu aşağıdakı kimi göstərilmişdir.

1. Əsas fond-vahid fondun tərkib hissəsi olmaqla vətən və xarici nəşrlərin daha tam toplusundan ibarətdir.

2. Yardımçı fond-vahid fondun tərkib hissəsidir və oxucular tərəfindən daha tez-tez soruşulan ədəbiyyatı əhatə edir. Bu fond oxu zallarında, abonementdə, soraq-biblioqrafiya və metodiki şöbədə, digər şöbələrdə yaradılır.

3. Tədris fondu-yardımcı fondun bir növüdür. Burada tədris prosesinin təşkili üçün lazım olan bütün tip növdən olan nəşrlər əhatə olunur. Tədris fondunun formalaşması ali məktəbin tədris planına və tədris fənlərinin kitab təminatı normasına müvafiq olaraq həyata keçirilir.

4. Mübadilə fondu-nəşrlərlə mübadilə və ya onları əvəzsiz olaraq başqa kitabxanalara vermək məqsədiylə yaradılmış fonddur (6).

Qeyd etmək lazımdır ki, 2001-2005-ci illərdə AKTA-nın professor-müəllim və işçi heyəti göstərilən xidmət istiqamətlərinin hamısı ilə əhatə edilmişdir. Akademiyada 46 kafedra fəaliyyət göstərir. Bundan əlavə zeytunçuluq üzrə bir problem laboratoriya, mineral və üzvü gübrələrin və baytarlıqda Naftalan neftinin tətbiqi üzrə iki sahəvi elmi-tədqiqat laboratoriyası fəaliyyət göstərir. Akademiyanın tədris təcrübə təsərrüfatı vardır ki, burada da tələbələr tədris təcrübəsi keçirilir, alimlər isə müxtəlif təcrübə tədqiqatları yerinə yetirirlər. Təbiidir ki, bütün bu işlərin yerinə yetirilməsi səmərəliliyi, həm də əsaslı kitabxananın fəaliyyətindən onun bu işləri məlumatla nə dərəcədə təmin etməsindən asılıdır.

2001-ci ildə əsaslı kitabxananın vahid oxucu bileti əsasında 7012 nəfər oxucu olmuşdur. Onlardan: a) professor-müəllim heyəti-132 nəfər; b) aspirantlar və elmi işçilər-378 nəfər; c) kənd təsərrüfatı mütəxəssisləri-213 nəfər (8, 2001.- s. 3-4).

Göründüyü kimi, kitabxananın oxucularının çox az bir miqdarını, cəmi 732 nəfərini Akademiyanın professor-müəllim və işçi heyəti təşkil edir. Bir cəhəti də qeyd etmək lazımdır ki, əsaslı kitabxananın fondundan şəhərin digər kənd təsərrüfatı mütəxəssisləri də istifadə edirlər. 2001-ci ildə akademiyanın professor-müəllim heyətinə kafedra və kabinetlərdə 48.587, abonemətdə 12.675, oxu zalında isə 24.612 nüsxə elmi və tədris ədəbiyyatı verilmişdir. Göründüyü kimi kitab verilişinin əsas ağırlığı kafedra və kabinetlərin üzərinə düşmüşdür.

2001-ci ildə kitabxananın abonemənt şöbəsinin 1860 professor-müəllim, 2470 aspirant və magistr gəlişi olmuşdur. Oxu zalı üçün bu rəqəmlər müvafiq olaraq 1500 və 2000 olmuşdur (8, 2001.- s. 5).

2001-ci ildə akademiyanın professor-müəllim heyətinə və elmi işçilərə 1071 mövzu arayışı verilmişdir ki, onlardan 836-sı ünvan bibliografik, 1092-si isə faktoqrafik arayışlar olmuşdur.

Kitabxananın bu oxucu qrupuna verdiyi yazılı arayışlar içərisində “Kənd təsərrüfatı iqtisadiyyatının müasir problemləri”, “Şərabçılığın texnologiyası” kimi arayışlarla 15-ə yaxın ən yeni elmi-tədris ədəbiyyatı, jurnal məqalələri əhatə edilmişdir. Bu ildə professor-müəllim və işçi heyəti üçün 8 məlumat, habelə 4 kafedra günü keçirilmişdir. Məlumat günlərində 264 adda ədəbiyyat nümayiş etdirilmiş, 193-ü oxumaq üçün götürülmüşdür (8, 2001.- s. 7).

Kitabxananın KAA şöbəsi bu il 30 abonentə xidmət göstərmiş, 64 adda sənəd göndərmiş, 25 nüsxə sənəd almışdır. (8, 2002.- s. 8)

2002-ci ildə kitabxananın 7126 nəfər oxucusu olmuşdur. Onlardan: a) professor-müəllim heyəti-176 nəfər; b) aspirantlar və elmi işçilər-502 nəfər; c) kənd təsərrüfatı mütəxəssisləri-210 nəfər təşkil edir.

Hesabat ilində kitabxanalar bu oxuculara 321.892 nüsxə ədəbiyyat vermişdir ki, bunların da 2.132 nüsxəsi ictimai-siyasi, 204.896 nüsxəsi tədris, 4600 nüsxəsi isə xarici dildə elmi ədəbiyyat olmuşdur (8).

Təqdiredici haldır ki, kitabxanada elmi ədəbiyyat verilişinin istər Azərbaycan, istərsə də xarici dillərdə xüsusi çəkisi xeyli artmışdır.

Bu ildə məlumat-biblioqrafiya şöbəsi məlumat günü keçirmişdir ki, burada da nümayiş etdirilən 231 ədəbiyyatın 170-i oxuculara verilmişdir. Bundan başqa şöbə 3 kafedra günü də keçirmişdir. 2002-ci ildə şöbə 24 adda məlumat vərəqi hazırlamış və kafedralara göndərilmişdir. Bundan əlavə şöbə Gəncə şəhər Elmi İnformasiya İnstitutunun göndərdiyi məlumat vərəqlərini də kafedraların profilinə müvafiq olaraq paylaşdırır.

Əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi akademiyanın professor-müəllim və elmi işçilərin ən aktual ictimai-siyasi və elmi məlumatla operativ şəkildə təmin edilməsində kitabxananın oxu zalı əvəzəlməz rol oynayır. Əsaslı kitabxana oxu zallarının işi barədə ən qabaqcıl iş təcrübəsinə əsaslanaraq dissertasiya avtoreferatlarını, referativ jurnalları, qəzetləri və digər məlumat nəşrlərini professor-müəllim heyəti üçün oxu zalında açıq nümayiş etdirir. Bundan başqa kitabxanaya daxil olan ən yeni elmi və tədris ədəbiyyatı kitabxana qaydası ilə işləməzdən əvvəl məhz bu oxu zalında nümayiş etdirilir. Oxu zalında "Əlamətdar günlər" adlı daimi mövzu sərgisi də fəaliyyət göstərir. Bütün bunların nəticəsidir ki, oxu zalına gəliş və buradan ədəbiyyat verilişinin miqdarı və keyfiyyəti ildən-ildə artır.

Ümumiyyətlə, ədəbiyyat verilişinin miqdarına görə kitabxananın oxu demək olar ki, həmişə birinci yerdə gedir.

Bəhs olunan dövrdə akademiyanın professor-müəllim heyətinə və elmi işçilərə kitabxana xidmətinin təşkili sahəsində xarici ədəbiyyat və KAA şöbəsinin də fəaliyyəti genişlənmişdir. Bu ildə şöbə oxuculara 3400 nüsxə elmi ədəbiyyat verilmişdir. 2002-ci ildə KAA-nın 35 daimi oxucusu və abonentini olmuş, şöbə 76 nüsxə ədəbiyyat sifariş etmiş və 35 adda kənd təsərrüfatı ədəbiyyatı göndərmişdir (8, 2002.- s. 7).

2003-cü ildə AKTA-nın kitabxanasında vahid oxucu biletinə görə oxucuların miqdarı 7382 nəfər olmuşdur. Onlardan: a) professor-müəllim heyəti-194 nəfər; b) Elmi işçilər- 539 nəfər; c) kənd təsərrüfatı mütəxəssisləri-211 nəfər olmuşdur .

Bu ildə kitabxana öz oxucularına 322.558 nüsxə ədəbiyyat verilmişdir ki, bunlardan da 200705 nüsxə kənd təsərrüfatına aid ədəbiyyat və bilavasitə tədris

ədəbiyyatı 66328 nüsxə ictimai-siyasi, 3816 nüsxə bəddi, 2326 nüsxə xarici elmi ədəbiyyat, qalanları isə başqa elm sahələrinə aid ədəbiyyat olmuşdur (8, 2003.- s 4). Bu ildə KAA-nın daimi oxucularının miqdarı 37 nəfər olmuş, 4 kənar şəhər təşkilatlarına xidmət göstərilmişdir. 54 adda sənəd alınmış, 28 adda sənəd isə kitabxananın fondundan göndərilmişdir (8, 2002.- s 4).

Hər il olduğu kimi 2003-cü ildə də kitabxananın ixtisaslaşmış oxu zalının fəaliyyəti diqqətəlayiq olmuşdur.

2004-cü ildə əsaslı kitabxananın oxucularının sayı 7523 nəfər olmuş, onlara 325.578 nüsxə ədəbiyyat verilmişdir (8, 2004.- s 3). Kitabxananın müxtəlif şöbələrində professor-müəllim heyətinə kitabxana və məlumat-biblioqrafiya xidməti işinin səviyyəsi xeyli yaxşılaşmışdır.

2005-ci ildə AKTA kitabxanasında oxucuların cəmi vahid oxucu biletinə görə 7552 nəfər olmuşdur (8, 2003.- s 3). Kitabxananın müxtəlif şöbələrində professor-müəllim heyətinə kitabxana xidməti nəzərə çarpacaq dərəcədə yaxşılaşmışdır. Amma çox təəssüf ki, kitabxananın bu ildəki iş göstəriciləri ümumiləşdirilib elmi dövriyyəyə daxil edilməmişdir. Buna baxmayaraq ayrı-ayrı şöbələrə hesabatları əsasında demək olar ki, 2005-ci il üçün kitabxananın işi ilə tam tanış olmaq olar. Belə ki, həmin il oxuculardan; a) professor-müəllim heyəti-201 nəfər; b) Elmi işçilər- 539 nəfər; c) kənd təsərrüfatı mütəxəssisləri-215 nəfər olmuşdur. Onlara 331.462 nüsxə ədəbiyyat verilmişdir (8, 2005.- s 4).

Ali məktəblərdə demokratik prinsiplər əsasında müəyyən dəyişikliklər edilməsi, təhsildə də yeni sistemə keçirilməsi qarşısında duran ən başlıca vəzifələrdən biridir. Məlumdur ki, ali məktəblərin tədris-tərbiyə və elmi-tədqiqat işlərinin təşkilində, bu tədqiqatların nəticələrinin istehsalata tətbiq edilməsində ali məktəb kitabxanalarının da rolu vardır. Məhz buna görə də ali məktəblərin işinin dəyişdirilməsi ali məktəb kitabxanalarının da fəaliyyətinin dəyişdirilməsini tələb edir. Əks təqdirdə kitabxanalar ali məktəblərin artıq, lüzumsuz struktur bölməsinə çevrilər və beləliklə də qaşıda duran mühüm vəzifələrin öhdəsindən layiqincə gələ bilməz.

Qeyd edək ki, kitabxananın oxucularının miqdarı 2001-ci illə müqayisədə 2005-ci ildə nisbətən az artsa da kitabxanada oxuculara xidmət işinin səmərəliliyi artmışdır. 2005-ci ildə kitabxananın bütün oxucu kateqoriyalarının əhatə edilmə faizi 96,4% olmuşdur ki, bunu da qənaətbəxş hesab etmək olar.

AKTA-nın əsaslı kitabxanasında müxtəlif oxucu qruplarına xidmət işinin daha səmərəli təşkili üçün kitabxana və məlumat-biblioqrafiya xidmətinin bütün üsullarından geniş şəkildə istifadə edilir. Professor-müəllim heyəti üçün ayrıca fəaliyyət göstərən oxu zalı onlara fərqli xidməti həyata keçirməyə imkan verir. Ümumiyyətlə, əsaslı kitabxanada ümumi kitab verilişinin əsas hissəsi oxu zallarının payına düşür.

Əsaslı kitabxana oxuculara xidmət işinin təşkili səviyyəsini, oxuculara ədəbiyyat verilişinin səmərəliliyini və operativliyini yüksəltmək üçün məlumat və soraq-bibliografiya xidmətlərindən də bacarıqla istifadə edir. Müxtəlif tip və növlərdən olan kitabxanalarda məlumat xidmətinin təşkilinin spesifik xüsusiyyətləri vardır. Lakin, bununla bərabər bu xidmət növünün bütün kitabxanalar üçün ümumi cəhətləri də vardır.

Respublikamızın ali məktəb kitabxanalarının çoxunda olduğu kimi AKTA-nın əsaslı kitabxanasında məlumat xidmətinin “kütləvi” və “qrup” xidməti növlərindən istifadə edilir.

Kütləvi məlumat xidməti müəyyən edilmiş oxucu qrupları üçün deyil. Bu zaman onların konkret tələbatları nəzərə alınır. Kitabxanada bu xidmətin məlumat bülletenləri, yeni daxil olan ədəbiyyatın icmal, məlumat və kafedra günləri, ədəbiyyata açıq baxışlar və s. kimi formalardan istifadə edilir.

Qrup və ya fərqli məlumat xidməti isə ayrı-ayrı oxucuların və ya müəyyən qrup alim-mütəxəssislərin daimi sorğularına müvafiq olaraq həyata keçirilir.

Əsaslı kitabxanada professor-müəllim heyətinə məlumat xidmətinin təşkili zamanı aşağıdakı iş prinsiplərinə və ardıcılığa riayət edilir:

- məlumatın tələbatçılara çatdırılması;
- kitabxananın soraq-məlumat fondunun lazımi məlumat materialları ilə zənginləşdirilməsi;
- yeni kitabların və məlumat materiallarının sərgilərinin təşkil edilməsi;
- xarici dillərdə yeni daxil olmuş ədəbiyyatın məlumat bülletenlərinin hazırlanması (8, 2005.- s. 6).

Əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi kitabxanalarda məlumat xidmətinin təşkili zamanı ayrı-ayrı oxucuların və ya oxucu qruplarının daimi məlumat tələbatları əsas götürülür. Buna görə də əsaslı kitabxanada məlumat xidmətinin təşkili zamanı akademiyanın ayrı-ayrı kafedralarının həyata keçirəcəyi elmi-tədqiqat işlərinin əsas istiqamətləri hərtərəfli şəkildə öyrənilir. Bu kütləvi məlumat xidmətinin əsas formalarından məlumat bülletenlərinin hazırlanması və yayılması zamanı da əsas amil nəzərə alınır.

Ümumiyyətlə, əsaslı kitabxanada məlumat xidmətinin kitab sərgiləri və ədəbiyyata açıq baxışlar formasından daha uğurla istifadə edilir. Bu baxımdan kitabxananın professor-müəllim heyəti üçün ixtisaslaşmış oxu zalının fəaliyyətini xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Bu oxu zalında acıq rəf üsulu tətbiq edilir ki, bu da oxuculara xidmət işinin səmərəliliyini əhəmiyyətli dərəcədə artırır. Belə ki, oxu zalında yeni dövlət sənədləri, ensiklopediyalar, lüğətlər, referativ jurnallar, akademiyanın profilinə uyğun olan müxtəlif dövrü mətbuat oxucuların açıq istifadəsinə verilmişdir.

Əsaslı kitabxana akademiyanın təşkil edib keçirdiyi bütün tədbirlərdə də fəal iştirak edir. Bu tədbirlər zamanı kitabxanada mövzuya müvafiq olaraq

ədəbiyyata açıq baxışlar, sərgilər təşkil edilir, biblioqrafik məlumat siyahıları tərtib edilir tədbir iştirakçılarına paylanır.

2005-ci ildə əsaslı kitabxana akademiyanın ayrı-ayrı fakültələrin keçirdiyi tədbirlərdə iştirak etməklə bərabər kitabxana özü də bir neçə belə tədbir keçirmişdir. Bunlardan Böyük Vətən müharibəsində faşizm üzərində qələbənin 60 illiyinə həsr olunmuş tədbiri göstərmək olar.

Respublikamızın bir çox kitabxanalarında məlumat xidmətinin təşkili məqsədilə kütləvi məlumat kanallarından da istifadə edilir. Kitabxanada Akademiya oxucularına kitabxanaya yeni daxil olan ədəbiyyat haqqında məlumat vermək üçün akademiya qəzetindən istifadə edir. Lakin qəzetin imkanlarından istifadə daimi xarakter daşımır.

Əsaslı kitabxana məlumat xidmətinin “Məlumat günləri” və “Kafedra günləri” formalarından da istifadə edir. Məlum olduğu kimi bu xidmət formasının təşkil edilmə xarakteri kitabxanaya daxil olan yeni ədəbiyyatın miqdarından asılıdır.

Göründüyü kimi kitabxana oxuculara xidmət işinin təşkili sahəsindəki fəaliyyətini düzgün qura bilmişdir.

Lakin, xidmət işini dövrün tələblərinə uyğun tələblərinə uyğun olaraq daha da genişləndirmək, qabaqcıl iş təcrübəsini öyrənib kitabxanada tətbiq etmək lazımdır. Bununla əlaqədar bir neçə tövsiyənin həyata keçirilməsi kitabxananın işində olan bəzi nöqsanları aradan qaldırmağa imkan verərdi.

Məlum olduğu kimi, oxuculara xidmət işinin səviyyəsi 1-ci növbədə kitabxana fondunun tərkibindən, onun oxucu tələbatlarına uyğunluq dərəcəsindən asılıdır. Buna görə də yaxşı olardı ki, kitabxana fondunu komplektləşdirərək akademiya fakültələrinin və kafedralarının sorğularını daha dolğun şəkildə nəzərə alsın.

Kitabxana oxuculara fərqli xidmət işini daha da gücləndirmək üçün ixtisaslaşmış oxu zallarının, tələbə yataqxanalarının, qiraətxanalarının gücündən daha səmərəli şəkildə istifadə etməlidir.

Kitabxanaya daxil olan ədəbiyyat haqqında daha operativ məlumatın təşkili üçün məlumat xidmətinin “məlumat bülletenləri”, “məlumat və kafedra günləri” formalarında daha geniş şəkildə istifadə edilsin.

Məlumat xidmətinin mütərəqqi formalarının istifadəsi genişləndirilsin. Bu xidmət formalarının Gəncə Elmi İnformasiya İnstitutunun EHM bazası əsasında avtomatlaşdırılmasına çalışılsın.

Qeyd etmək lazımdır ki, irəli sürülmüş bu tövsiyələrin həyata keçirilməsi üçün AKTA kitabxanasının böyük imkanları var.

ƏDƏBİYYAT

1. Ağayev Ə. *Pedaqoji fikrimiz, dünənimiz, bugünümüz.* - B.: Elm, 2000.- s. 3
2. *Azərbaycan Respublikası Təhsil Problemləri İnstitutu.* -75.-B., 2006.- s. 3
3. Xələfov A. *Kitabxanaşünaslığa giriş: Dərslük, III hissə Kitabxana işi haqqında təlim.* - B., 2003.- s. 179
4. *Kitabxana işi haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu: Maddə 20 // Kitabxanaşünaslıq və biblioqrafiya.* - 1999. № 1.- s. 11-12
5. Mehrabov A.O. *Azərbaycan Təhsilinin Müasir problemləri .* - B.: Mürtəcim, 2007.- s. 5
6. *Положение о формировании библиотек высших и средних учебных заведений (Бюллетен МВИССОССР.-1982.- № 9.-с.31-32)*
7. *Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin arxivi.* - 1-14 s.
8. *AKTA hesabatları. 2001-2005.*

АКИФ ДЖАФАРОВ

ОРГАНИЗАЦИЯ БИБЛИОТЕЧНОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ ПРОФЕССОРСКО-ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКИХ СОСТАВОВ В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ АКАДЕМИИ АЗЕРБАЙДЖАНА РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается деятельность СХБА за последние пять лет, осуществляющих библиотечного обслуживание профессорско и преподавательского состава Академии.

В заключении дан ряд научно обоснованных рекомендации по усовершенствованию деятельности СХБА, в области профессорского-преподавательского контингента Академии.

AKIF JAFAROV

**THE ORGANIZATION OF LIBRARY SERVICE FOR PROFESSOR
AND TEACHERS STAFF AT THE AZERBAIJAN REPUBLIC
ACADEMY OF AGRICULTURE**

SUMMARY

In the article the main duties of the library service for the professor and teachers staff for the last 5 years in the library of ARAA has been analyzed according to concrete facts and figures. In the article some scientific advice is given to the professor and teachers staff for the improvement of library service as well